

De hersendood en het standpunt van de Kerk

Antwoord op een begin van een polemiek



Zenit, 3 september 2008

door Anita S. Bourdin

Het criterium dat wordt gehanteerd om met zekerheid de dood vast te stellen is "het volledig en op onomkeerbare wijze stoppen van elke hersenactiviteit" en dit moet "op de juiste wijze worden toegepast" zegt P. Lombardi.

De directeur van de persdienst van het Vaticaan, pater Federico Lombardi, heeft een stellingname gepubliceerd naar aanleiding van een artikel dat in het Italiaans verschenen is in de Osservatore Romano van 1 en 2 september 2008 over de kwestie van de hersendood van de hand van Mw. Lucetta Scaraffia, Italiaans historica en journalist. Pater Lombardi verwelkomt het artikel als een gewichtige en interessante bijdrage, maar merkt op dat het niet gezien mag worden als het standpunt van het kerkelijk leergezag.

Als standpunt van de Heilige Stoel citeert P Lombardi de toespraak van Paus Johannes Paulus II van 29 augustus 2000 tot de deelnemers aan het 18e internationale congres van de Transplantation Society. De paus heeft toen gesteld – zo meldt P. Lombardi – dat "men het de laatste tijd geaccepteerde criterium om met zekerheid de dood vast te stellen, namelijk het volkomen en onomkeerbare staken van elke hersenactiviteit, niet in tegenspraak lijkt te zijn met een goedgefundeerde anthropologie, mist het strikt wordt toegepast".

Pater Lombardi haalt de consequenties aan die door Johannes Paulus II werden uitgewerkt: "Daarom mag een werker in de gezondheidszorg die de professionele verantwoordelijkheid draagt om het moment van de dood vast te stellen deze criteria hanteren van geval tot geval, als uitgangspunt om te komen tot een graad van zekerheid in het ethische oordeel die in de moraal wordt aangeduid als 'morele zekerheid'". "Deze 'morele zekerheid' wordt beschouwd als de noodzakelijke en voldoende grondslag voor ethisch correct handelen." "Alleen bij een dergelijke zekerheid en wanneer de toestemming ertoe door de gever of diens wettige vertegenwoordiger is gegeven, kunnen de procedures in gang gezet worden die noodzakelijk zijn om de organen uit te nemen die voor transplantatie bestemd zijn.

De Osservatore Romano had op de voorpagina de bijdrage van Mw. Scaraffia geplaatst om aandacht te geven aan de 40e verjaardag van de publicatie van het "Harvard report", dat als criterium voor de klinische dood de circulatiestilstand verving door het vlakke Electroencefalogram. De auteur bracht nieuwe wetenschappelijke gegevens naar voren in de vorm van voorbeelden, zoals dat van zwangere vrouwen in onomkeerbaar coma, die "in leven" gehouden worden om de voortgang van de zwangerschap mogelijk te maken tot aan de geboorte van het kind. "De veertigste verjaardag van de nieuwe definitie van de hersendood lijkt een gelegenheid om de discussie op wetenschappelijk niveau en binnen de katholieke Kerk te heropenen", suggereert mw. Scaraffia.

Nederlandse vertaling van "La mort cérébrale et la position de l'Eglise, par le P. Lombardi, Réponse à un début de polémique" door dr. J.A. Raymakers.

La mort cérébrale et la position de l'Eglise, par le P. Lombardi

Réponse à un début de polémique

Anita S. Bourdin

Le critère adopté pour déclarer avec certitude la mort, est “la cessation complète et irréversible de toute activité cérébrale” et doit être “correctement appliqué”, rappelle le P. Lombardi.

Le directeur de la salle de presse du Vatican, le P. Federico Lombardi, a publié une mise au point à la suite d’un article paru dans L’Osservatore Romano (OR) en italien des 1er et 2 septembre 2008 sur la question de la mort cérébrale, signé par Mme Lucetta Scaraffia, historienne et journaliste italienne. Le P. Lombardi salue l’article comme “une contribution intéressante et de poids” mais fait observer qu’il “ne peut être considéré comme une position du Magistère de l’Eglise”.

Pour la position du Saint-Siège, le P. Lombardi cite le discours de Jean-Paul II du 29 août 2000 aux participants du congrès international de la Société des transplantations. Le pape a alors affirmé, rappelle le P. Lombardi, que “l’on peut dire que le critère adopté récemment pour déclarer avec certitude la mort, c’est-à-dire la cessation complète et irréversible de toute activité cérébrale, s’il est rigoureusement appliqué, ne semble pas en conflit avec les éléments essentiels d’une anthropologie sérieuse”.

Le P. Lombardi cite les conséquences dégagées par Jean-Paul II : “C’est pourquoi, un agent de la santé ayant la responsabilité professionnelle d’établir le moment de la mort peut utiliser ces critères au cas par cas, comme base pour arriver à un degré d’assurance dans le jugement éthique que la doctrine morale qualifie de “certitude morale”. Cette “certitude morale” est considérée comme la base nécessaire et suffisante pour agir de façon éthiquement correcte”.

“Ce n’est qu’en présence d’une telle certitude et lorsque l’accord informé a été donné par le donneur ou par le représentant légitime, qu’il est moralement légitime de mettre en acte les procédures techniques nécessaires pour prélever les organes destinés à la transplantation”, concluait le pape, comme l’a rappelé le P. Lombardi.

L’OR avait publié à la une la réflexion de Mme Scaraffia pour marquer le 40e anniversaire de la publication du “rapport de Harvard” qui remplaçait, comme critère de la mort clinique, l’arrêt cardio-vasculaire par l’électro-encéphalogramme plat. L’auteur évoquait de nouveaux éléments scientifiques sur la base d’exemples comme celui des femmes enceintes dans un coma irréversible et maintenues “en vie” pour permettre la poursuite de la grossesse jusqu’à naissance de l’enfant.

“Le quarantième anniversaire de la nouvelle définition de la mort cérébrale semble l’occasion de rouvrir la discussion sur les plans scientifiques comme au sein de l’Eglise catholique”, suggère Mme Scaraffia.